

**AD 85/26**

**LIMITE**

**CONF-ME 36**

**STOJIMO DOKUMENTAS**

---

Dalykas: EUROPOS SĄJUNGOS BENDROJI POZICIJA  
– 19 skyrius. Socialinė politika ir užimtumas

---

## EUROPOS SĄJUNGOS BENDROJI POZICIJA

### 19 derybų skyrius „Socialinė politika ir užimtumas“

Ši Europos Sąjungos pozicija grindžiama jos bendrąja pozicija, skirta Stojimo konferencijai su Juodkalnija (AD 23/12 CONF-ME 2), ir jai taikomi Stojimo konferencijoje patvirtinti derybiniai principai, visų pirma:

- bet kurios iš Šalių pareikšta nuomonė dėl derybų skyriaus neturės jokio poveikio pozicijai, kurios gali būti laikomasi dėl kitų skyrių;
- susitarimai, net jei jie daliniai, pasiekti derybose dėl skyrių, kurie turi būti nagrinėjami vienas po kito, negali būti laikomi galutiniais tol, kol nėra pasiektas bendras susitarimas,
- ir Derybų programos 24, 28, 41 ir 44 punktuose nustatyti reikalavimai.

ES ragina Juodkalniją tęsti teisės aktų derinimo su *acquis*, jos veiksmingo įgyvendinimo bei vykdymo užtikrinimo procesą ir apskritai dar iki įstojimo suformuoti tokią politiką bei priemones, kurios būtų kuo artimesnės ES politikai ir priemonėms.

ES atkreipia dėmesį į tai, kad Juodkalnija savo derybinėje pozicijoje AD 7/16 CONF ME 4 ir jos papildyme AD 60/26 CONF-ME 24 pripažįsta 2026 m. liepos 29 d. galiojusią 19 skyriaus *acquis*, ir tai, kad Juodkalnija pareiškia, jog bus pasirengusi šią *acquis* įgyvendinti ne vėliau kaip savo įstojimo į Europos Sąjungą dieną.

## Darbo teisė

ES atkreipia dėmesį į 2019 m. ir 2026 m. padarytus Juodkalnijos darbo įstatymo pakeitimus, kuriais pasiektas aukštas suderinimo su ES *acquis* lygis.

Juodkalnija suderino savo teisės aktus su ES *acquis*, visų pirma susijusius su dirbančio jaunimo apsauga, darbu pagal terminuotas sutartis, darbu ne visą darbo laiką, kolektyviniu atleidimu iš darbo, darbuotojų apsauga jų darbdaviui tapus nemokiam, darbu per laikinojo įdarbinimo įmones, įmonių perdavimu, darbuotojų informavimu ir konsultavimu, darbo laiku ir skaidriomis bei nuspėjamomis darbo sąlygomis. Be to, Juodkalnija ratifikavo pagrindines TDO konvencijas dėl pagrindinių darbo standartų.

ES ragina Juodkalniją užtikrinti, kad ne vėliau kaip įstojimo dieną būtų priimti tolesni teisėkūros procedūra priimami aktai siekiant suderinti teisės aktus su likusia darbo teisės *acquis* darbo skaitmeninėse platformose sąlygų, Europos darbo tarybų, darbuotojų dalyvavimo Europos bendrovėse ir Europos kooperatinėse bendrovėse ir vidaus vandenų transporto darbo laiko srityse. Be to, ES ragina Juodkalniją 2026 m. IV ketv., kaip planuota, suderinti savo teisės aktus su Direktyva 96/71/EB su pakeitimais, padarytais Direktyva (ES) 2018/957, ir Direktyva 2014/67/ES dėl darbuotojų komandiravimo paslaugų teikimo sistemoje. ES pabrėžia, kad svarbu užtikrinti, jog darbo teisės taikymą lydėtų veiksminga kontrolė, informuotumo didinimas ir veiksmingos bei prieinamos teisų gynimo priemonės darbuotojams.

ES atkreipia dėmesį į Juodkalnijos pastangas stiprinti darbo inspekcijos institucinius, žmogiškuosius ir techninius pajėgumus, be kita ko, į tai, kad priimtas Darbo inspekcijos pajėgumų stiprinimo veiksmų planas (2025–2027 m.). ES ragina toliau stiprinti vykdymo užtikrinimo gebėjimus ir tikisi, kad Juodkalnija įdarbins papildomų darbo inspektorių pagal veiksmų planą. ES taip pat atkreipia dėmesį į Juodkalnijos įsipareigojimą toliau didinti administracinius gebėjimus Darbo, užimtumo ir socialinio dialogo ministerijoje siekiant įgyvendinti ir vykdyti darbo teisės aktų srities *acquis*, be kita ko, rengiant mokymus darbo santykių, darbo jėgos judumo ir Europos darbo institucijos (EDI) veiklos sistemos klausimais. Šie veiksmai bus vykdomi pagal Administracinių gebėjimų stiprinimo, veiksmingo teisės aktų vykdymo, socialinio dialogo ir būsimo į Europos socialinį fondą panašių priemonių valdymo veiksmų planą (2026–2028 m.).

### **Darbuotojų sveikata ir sauga**

ES atkreipia dėmesį į tai, kad Juodkalnija pasiekė aukštą atitinkamų teisės aktų suderinimo su *acquis* darbuotojų sveikatos ir saugos srityje lygį. ES pabrėžia, kad Darbuotojų sveikatos ir saugos įstatymas yra suderintas su ES *acquis*. ES pažymi, kad buvo priimti keli darbuotojų sveikatos ir saugos taisyklių sąvadai.

Juodkalnija suderino savo teisės aktus su Tarybos direktyva 89/391/EEB dėl priemonių darbuotojų saugai ir sveikatos apsaugai darbe gerinti nustatymo. Ji užtikrins jos nuostatų įgyvendinimą ne vėliau kaip įstojimo dieną, taip įgyvendindama bendruosius principus, susijusius su prevencija, darbdavių atsakomybe, rizikos vertinimu, mokymu, darbuotojų konsultavimu ir dalyvavimu, taip pat pareigą paskirti už profesinės rizikos prevenciją ir apsaugą nuo jos atsakingus darbuotojus.

ES primena, kad ypač svarbu toliau didinti vykdymo užtikrinimo pajėgumus darbuotojų sveikatos ir saugos srityje. Šiuo atžvilgiu ES atkreipia dėmesį į Juodkalnijos pastangas stiprinti administracinius gebėjimus, visų pirma kiek tai susiję su numatomu darbo saugos ir sveikatos inspektorių skaičiaus didinimu ir jų judumo užtikrinimu ne vėliau kaip įstojimo dieną, kaip numatyta priimtame Darbo saugos ir sveikatos inspekcijos gebėjimų stiprinimo veiksmų plane (2026–2028 m.). ES ragina toliau dėti pastangas, kad iki įstojimo dienos būtų surengti darbuotojų saugos ir sveikatos inspektorių mokymai. ES pažymi, kad Juodkalnija priėmė Darbuotojų saugos ir sveikatos sistemos tobulinimo veiksmų planą (2025–2028 m.), kuriuo siekiama pagerinti atsakingų įstaigų ir departamentų veiklos koordinavimą ir užtikrinti, kad ne vėliau kaip įstojimo dieną būtų vykdoma kontrolė ir veiksmingai užtikrinamas teisės aktų vykdymas. ES pažymi, kad Juodkalnija įdiegs specialią pranešimų apie sužalojimus darbe programinės įrangos sistemą, kuri pagerins duomenų kokybę ir sudarys sąlygas tiesiogiai palyginti duomenis su rodikliais, grindžiamais 100 000 darbuotojų.

### **Socialinis dialogas**

ES pripažįsta, kad Juodkalnija yra įdiegusi teisinę ir institucinę socialinio dialogo sistemą. Vyriausybės ir socialinių partnerių socialinis dialogas per Socialinę tarybą yra gerai išplėtotas. Pabrėždama įtraukaus socialinio dialogo svarbą, ES primena, kad Juodkalnija turi toliau gerinti tiek trišalį, tiek dvišalį (kolektyvinių derybų) socialinį dialogą ir skirti deramą dėmesį kolektyvinėms deryboms sektorių ir vietos lygmenimis. ES atkreipia dėmesį į tai, kad Juodkalnija planuoja ne vėliau kaip 2027 m. II ketv. priimti Reprezentatyvumo įstatymą, kuriuo iš naujo apibrėžiami reprezentavimo kriterijai. ES toliau stebės pažangą, susijusią su socialinių partnerių reprezentatyvumo kriterijais, ir subalansuotą dvišalio ir trišalio socialinio dialogo plėtojimą ne vėliau kaip įstojimo dieną.

ES primena veiksmingo įvairių pramonės šakų ir sektorių socialinio dialogo svarbą, kad įstojus būtų galima visapusiškai dalyvauti ES lygmens socialiniame dialoge. ES tikisi, kad Juodkalnija imsis tolesnių veiksmų, kad užtikrintų socialiniam dialogui palankią aplinką pagal Tarybos rekomendaciją dėl socialinio dialogo, be kita ko, stiprindama socialinių partnerių gebėjimus. Be to, ES prašo Juodkalnijos tinkamu laiku prieš įstojimą pateikti priemonių sąrašą informuojant apie jos įgyvendinimą.

ES atkreipia dėmesį į Juodkalnijos pastangas stiprinti administracinius gebėjimus šioje srityje ir palankiai vertina tai, kad Darbo, užimtumo ir socialinio dialogo ministerijoje įsteigtas specialus socialinio dialogo ir kolektyvinių derybų direktoratas. ES primena Juodkalnijai, kad ypatingas dėmesys turi būti skiriamas socialinių partnerių organizacijų gebėjimų stiprinimui visais lygmenimis, sudarant sąlygas įtraukti labai mažas ir mažąsias įmones į socialinio dialogo ir kolektyvinių derybų procesus, taip pat gebėjimų vesti derybas ir rengti analizes, reikalingas kokybiškiems sprendimams priimti atitinkamose politikos srityse, stiprinimui, kaip numatyta Administracinių gebėjimų stiprinimo, veiksmingo teisės aktų vykdymo, socialinio dialogo ir būsimo į Europos socialinį fondą panašių priemonių valdymo veiksmų plane (2026–2028 m.).

### **Užimtumo politika**

ES atkreipia dėmesį į tai, kad stabiliai mažėja nedarbo lygis, ir prašo Juodkalnijos intensyvinti pastangas pašalinti struktūrinius darbo rinkos trūkumus, pavyzdžiui, regioninius skirtumus, ilgalaikį nedarbą ir menką jaunimo ir moterų dalyvavimą darbo rinkoje.

ES pažymi, kad 2021–2025 m. nacionalinė užimtumo strategija apima aktyvios darbo rinkos politikos plėtojimo, švietimo ir mokymo sistemos tobulinimo, taip pat pažeidžiamų grupių įsidarbinamumo didinimo priemonės. ES ragina Juodkalniją priimti naują 2026–2030 m. užimtumo strategiją, suderinant ją su Europos užimtumo politikos ir Europos socialinio fondo intervencijos logika.

ES atkreipia dėmesį į tai, kad Juodkalnija gerokai padidino aktyvios darbo rinkos politikos mastą ir priėmė pirmąją aktyvios darbo rinkos politikos priemonių katalogą, kuriuo nustatoma bendra, skaidri ir standartizuota strateginio planavimo, įgyvendinimo ir stebėsenos sistema, skirta klausimams, susijusiems su ilgalaikiais bedarbiais ir kitomis pažeidžiamomis grupėmis, spręsti. ES atkreipia dėmesį į tai, kad pastaruoju metu padidėjo aktyvios darbo rinkos politikos išlaidos, ir pabrėžia, kad reikia užtikrinti pakankamai biudžeto lėšų naujam priemonių katalogui įgyvendinti.

ES taip pat atkreipia dėmesį į Užimtumo agentūros veiklos modernizavimą, paslaugų skaitmeninimą ir pasirengimą ją įtraukti į Europos tinklus ir priemones, pavyzdžiui, Europos užimtumo tarnybų tinklą (EURES). ES pažymi, kad 2027 m. Juodkalnija planuoja įdarbinti 13 papildomų darbuotojų, kad būtų užtikrinti pakankami administraciniai gebėjimai vietos įdarbinimo įstaigų tinkle. ES pažymi, kad Juodkalnija planuoja įsigyti funkcinės įrangos ir atnaujinti biuro patalpas atrinktose vietos įdarbinimo įstaigose pagal Administracinių gebėjimų stiprinimo, veiksmingo teisės aktų vykdymo, socialinio dialogo ir būsimo į Europos socialinį fondą panašių priemonių valdymo veiksmų planą (2026–2028 m.), kad būtų gerai pasirengusi įgyvendinti Europos užimtumo politikos sistemą. ES ragina Juodkalniją visapusiškai įgyvendinti šias priemones, visų pirma susijusias su Užimtumo agentūros modernizavimu.

ES atkreipia dėmesį į tai, kad priimta 2025–2029 m. socialinės ir solidarumo ekonomikos plėtros strategija, kuria prisidedama prie kelių ekonominių reformų programos tikslų įgyvendinimo.

ES atkreipia dėmesį į tai, kad naujojoje užimtumo strategijoje švietimo ir darbo rinkos poreikių neatitikimo problemos sprendimas laikomas prioritetu ir kad buvo imtasi teisėkūros ir administracinių priemonių visų amžiaus grupių kvalifikacijos lygiui pagerinti. Atsižvelgdama į apskritai žemą suaugusiųjų mokymosi lygį, ES ragina Juodkalniją intensyvuoti pastangas darbo jėgos kvalifikacijos kėlimo srityje.

ES pažymi, kad moterų dalyvavimo darbo rinkoje klausimas buvo sprendžiamas užtikrinant naujas ikimokyklinio ugdymo įstaigas ir diegiant aktyvios darbo rinkos politikos priemones, konkrečiai skirtas moterims, taip pat šalinant kliūtis socialiniam aktyvinimui iš dalies pakeičiant Socialinės ir vaiko apsaugos įstatymą. ES pabrėžia, kad reikia dėti daugiau pastangų siekiant sumažinti lyčių nelygybę užimtumo, galimybių naudotis priežiūros paslaugomis ir karjeros raidos srityse, taip pat spręsti ankstyvo pasitraukimo iš darbo rinkos klausimą ir šalinti esamas paskatas nedirbti.

ES palankiai vertina investicijas į vaikų priežiūros įstaigas, kad moterys galėtų dalyvauti darbo rinkoje ir suderinti darbą su artimųjų priežiūros pareigomis, ir ragina Juodkalniją intensyvuoti šias pastangas. ES ragina Juodkalniją užtikrinti lygiateisę vaikų priežiūros paslaugų teritorinę aprėptį ir įperkamumą, nes tai yra būtina tvaraus moterų dalyvavimo darbo rinkoje sąlyga.

Nedeklaruojamo darbo srityje ES atkreipia dėmesį į įvairias priemones, kurių buvo imtasi šioje srityje, pavyzdžiui, metinius veiksmų planus, į kuriuos įtrauktos nuolatinės ir intensyvesnės tikrinamosios priežiūros priemonės turizmo sezono ir atostogų metu. ES ragina Juodkalniją tęsti veiksmus, nukreiptus prieš nedeklaruojamą darbą, laikantis visapusiško požiūrio, apimančio atgrasomąsias ir prevencijos priemones. Kaip nurodyta pirmiau, siekiant veiksmingai spręsti nedeklaruojamo darbo klausimą itin svarbu užtikrinti pakankamą darbo inspektorių skaičių ir jų mokymą.

ES tikisi, kad Juodkalnija toliau dės pastangas kovodama su nedeklaruojamu darbu, visų pirma kiek tai susiję su darbo inspekcijų veiksmingumu, darbo santykių formalizavimo rezultatais ir užsienio bei sezoninių darbuotojų apsauga, vadovaudamasi nauja 2027–2029 m. laikotarpio kovos su neformalia ekonomika programa ir jos rezultatų rodikliais. ES ragina Juodkalniją bendradarbiauti su Europos kovos su nedeklaruojamu darbu platforma, kurią valdo Europos darbo institucija.

ES atkreipia dėmesį į Juodkalnijos pastangas stiprinti savo gebėjimus įgyvendinti aktyvias darbo rinkos priemones. ES ragina Juodkalniją toliau stiprinti vietos įdarbinimo ir mokymo įstaigų bendradarbiavimą. ES pabrėžia, kad svarbu didinti aktyvios darbo rinkos politikos pasiekiamumą ir aprėptį įgyvendinant Jaunimo garantijų iniciatyvą, laikantis ES Jaunimo garantijų iniciatyvos sistemos. ES ragina Juodkalniją intensyvuoti integracijos į darbo rinką ir dalyvavimo joje pastangas, visų pirma skirtas pažeidžiamoms grupėms darbo rinkoje ir mažiau palankioje padėtyje esančioms grupėms, kad būtų užtikrinta didesnė integracija ir dalyvavimas darbo rinkoje, kaip nurodyta Administracinių gebėjimų stiprinimo, veiksmingo teisės aktų vykdymo, socialinio dialogo ir būsimo į Europos socialinį fondą panašių priemonių valdymo veiksmų plane (2026–2028 m.).

### **Europos socialinio fondo (ESF) tipo priemonės<sup>1</sup>**

ES pabrėžia, jog svarbu, kad Juodkalnija ne vėliau kaip įstojimo dieną būtų pasirengusi įgyvendinti ir administruoti ES sanglaudos politiką, visų pirma į Europos socialinį fondą panašias priemones.

---

<sup>1</sup> Pažymėtina, kad ESF reikalingos administracinės struktūros savaime nėra 19 skyriaus „Socialinė politika ir užimtumas“ klausimas. Šis gebėjimas bus įvertintas atskirai pagal konkrečius 22 skyriaus „Regioninė politika ir struktūrinių priemonių koordinavimas“ kriterijus.

ES pabrėžia, kad ESF pobūdžio priemonės turėtų būti orientuotos į įtraukių galimybių gauti kokybišką darbą, įgyti įgūdžių ir mokytis visą gyvenimą rėmimą, kartu skatinant socialinę įtrauktį, lygias galimybes ir galimybes gauti kokybiškas esmines paslaugas. ES atkreipia dėmesį į veiklos struktūrą, sukurta 2024–2027 m. daugiametei užimtumo ir socialinės politikos veiksmų programai įgyvendinti. ES taip pat atkreipia dėmesį į 2026 m. vasario mėn. vyriausybės sprendimą dėl sanglaudos fondų valdymo struktūrų. Juo Darbo, užimtumo ir socialinio dialogo ministerijai pavedama vykdyti visą parengiamąją veiklą, susijusią su vadovaujančiosios institucijos funkcijomis, atsižvelgiant į Europos Komisijos pasiūlymą dėl Europos ekonominės, socialinės ir teritorinės sanglaudos, žemės ūkio ir kaimo plėtros, žuvininkystės ir jūrų reikalų, klestėjimo ir saugumo fondo, kuris apima Europos socialinį fondą. ES ragina Juodkalniją išsamiau apibrėžti vadovaujančiosios institucijos organizacinę struktūrą ir intensyviau stiprinti gebėjimus įgyvendinti būsimus sanglaudos fondus.

ES taip pat primena Juodkalnijai, kad reikia ne tik stiprinti administracinius gebėjimus, bet ir skirti deramą dėmesį tinkamam mokymui šioje srityje, kad būtų užtikrinti pakankami būsimų sanglaudos fondų valdymo pajėgumai pagal Administracinių gebėjimų stiprinimo, veiksmingo teisės aktų vykdymo, socialinio dialogo ir būsimo į Europos socialinį fondą panašių priemonių valdymo veiksmų planą (2026–2028 m.).

ES primena Juodkalnijai, kad, siekiant įgyvendinti partnerystės principą, socialinių partnerių ir vietos valdžios institucijų dalyvavimas ir jų pajėgumų stiprinimas yra labai svarbus būsimų sanglaudos fondų įgyvendinimo elementas.

### **Socialinė įtrauktis**

ES atkreipia dėmesį į tai, kad iš dalies pakeitus Socialinės ir vaiko apsaugos įstatymą buvo tęsiamas laipsniškas perėjimas nuo į išmokas orientuotos prie į paslaugas orientuotos ir teisėmis grindžiamos socialinės apsaugos sistemos.

ES pripažįsta, kad pirmiau nurodyto įstatymo pakeitimais pašalinamos materialinės naudos gavėjų paskatos nežengti į darbo rinką. Kartu su vietos įdarbinimo įstaigų ir socialinio darbo centrų įgyvendinamomis socialinio aktyvinimo priemonėmis šiais pakeitimais remiamos pajamos ir kartu skatinamas dalyvavimas darbo rinkoje. ES palankiai vertina tai, kad pradėtos teikti naujos bendruomeninės socialinės paslaugos ir nustatytas integruotas požiūris į paslaugų teikimą, ir ragina Juodkalniją užtikrinti, kad šis požiūris būtų pradėtas taikyti iki įstojimo dienos ir kad šiuo tikslu būtų užtikrintas tvarus nacionalinis biudžetas. ES taip pat ragina Juodkalniją užtikrinti, kad tokios paslaugos būtų prieinamos vaikams, vyresnio amžiaus asmenims ir asmenims su negalia, be kita ko, kaimo ir atokiose vietovėse.

ES palankiai vertina priemones, kuriomis stiprinama globos šeimoje sistema, ir tai, kad įsteigta vaikų, suaugusiųjų ir vyresnio amžiaus asmenų apsaugos nuo seksualinio smurto įstaiga. ES ragina Juodkalniją užtikrinti, kad ši institucija veiktų atsižvelgdama į vaikų poreikius, orientuodamasi į aukas, pritaikydama veiklą negalią turintiems ir atitinkamo amžiaus asmenims bei laikydamasi tarptautinių standartų.

ES atkreipia dėmesį į sėkmingą ankstesnių strategijų dėl romų ir egiptiečių socialinės įtraukties Juodkalnijoje įgyvendinimą ir palankiai vertina tai, kad priimta 2026–2030 m. romų ir egiptiečių gyvenimo kokybės Juodkalnijoje gerinimo strategija. ES teigiamai vertina tai, kad pradėjo veikti Nacionalinė romų ir egiptiečių užimtumo platforma, kuria siekiama stiprinti įtraukias galimybes patekti į darbo rinką.

ES atkreipia dėmesį į tai, kad priimtas Įstatymas dėl vienodo negalios vertinimo, kuriuo nustatoma bendra standartizuota ir teisėmis grindžiama negalios vertinimo sistema. ES palankiai vertina šį svarbų žingsnį siekiant užtikrinti vienodas asmenų su negalia galimybes naudotis teisėmis, išmokomis ir paslaugomis. ES taip pat atkreipia dėmesį į tai, kad įsteigtas Vienodo negalios vertinimo institutas ir nustatyta 2025–2028 m. deinstitucionalizavimo strategija, kurioje nustatyti kiekybiniai tikslai, kuriais siekiama užkirsti kelią institucionalizavimui, užtikrinti paramos gavėjų perėjimą prie bendruomeninės globos ir pertvarkyti paslaugų teikėjus. ES ragina Juodkalniją užtikrinti veiksmingą šių reformų įgyvendinimą, be kita ko, teikiant pakankamas bendruomenines paslaugas ir individualizuotą paramą.

ES palankiai vertina tai, kad Juodkalnija sustiprino savo administracinius gebėjimus Socialinės gerovės, šeimos priežiūros ir demografijos ministerijoje, Socialinės ir vaiko apsaugos institute, Vienodo negalios vertinimo institute ir socialinio darbo centruose. ES primena, kad pagal Administracinių gebėjimų stiprinimo, veiksmingo teisės aktų vykdymo, socialinio dialogo ir būsimą į Europos socialinį fondą panašių priemonių valdymo veiksmų planą (2026–2028 m.) ne vėliau kaip įstojimo dieną turi būti sukurti pakankami administraciniai gebėjimai socialinei politikai įgyvendinti.

### **Socialinė apsauga**

ES atkreipia dėmesį į Pensijų ir negalios draudimo įstatymo pakeitimus (2025 m. spalio mėn.), kuriais siekiama sustiprinti pensijų sistemos tvarumą, suvienodinti teisės aktais nustatytą moterų ir vyrų pensinį amžių ir nustatyti paskatas ilginti darbingą amžių. ES atkreipia dėmesį į tai, kad priimtas Savanoriškų pensijų fondų įstatymas, ir ragina Juodkalniją apsvarstyti papildomas pensijų sistemų finansavimo galimybes siekiant užtikrinti pensijų adekvatumą ir tvarumą, sumažinti skurdą senatvėje ir užkirsti jam kelią, atsižvelgiant į demografinius pokyčius ir visuomenės senėjimą. ES taip pat ragina Juodkalniją plėtoti tinkamas ilgalaikės priežiūros paslaugas (priežiūrą namuose, bendruomeninę globą ir stacionarinę globą), kad vyresnio amžiaus asmenys galėtų gyventi oriai, būtų padidintas jų asmeninis savarankiškumas ir sudarytos palankesnės sąlygos savarankiškam gyvenimui.

## Nediskriminavimas įgyvendinant užimtumo ir socialinę politiką

ES atkreipia dėmesį į tai, kad Juodkalnija pasiekė aukštą bendros teisės aktų sistemos dėl nediskriminavimo suderinimo su ES *acquis* lygį. Juodkalnija priėmė Lygybės apsaugos ir diskriminacijos draudimo įstatymą, kuriuo po vėlesnių pakeitimų 2026 m. liepos mėn. pavyko sukurti su ES *acquis* suderintą kovos su diskriminacija sistemą. Be to, Juodkalnija, siekdama užbaigti derinimą, pertvarkė Darbo įstatymą. ES taip pat pažymi, kad Juodkalnija suderino nacionalinės teisės aktus su ES *acquis* dėl sankcijų už diskriminacijos veiksmus. ES tikisi, jog Juodkalnija pateiks papildomų įrodymų, kad už diskriminacijos veiksmus nuosekliai taikomos atgrasomosios, proporcingos ir veiksmingos sankcijos. Be to, ES tikisi, jog Juodkalnija imsis veiksmų, kad veiksmingai įgyvendintų šios srities teisės aktus, kartu visoje savo teritorijoje visomis tinkamomis priemonėmis atkreipdama visuomenės dėmesį į juos, be kita ko, darbo vietoje. ES pažymi, kad Juodkalnija taip pat parengė sektorines strategijas užimtumo, socialinės politikos ir pagrindinių teisių srityje, kuriomis prisidėta prie lygybės ir diskriminacijos draudimo principų įgyvendinimo.

ES palankiai vertina tai, kad Juodkalnija, priėmusi Žmogaus teisių ir laisvių apsaugos įstatymą, turi veikiančią ombudsmeno tarnybą, kuri gali atlikti nepriklausomus tyrimus ir teikti nepriklausomas ataskaitas bei nepriklausomą pagalbą diskriminacijos aukoms, kaip reikalaujama pagal *acquis*. ES atkreipia dėmesį į tai, kad Juodkalnijos ombudsmeno institucija taip pat yra lyčių lygybės klausimų įstaiga, kaip reikalaujama pagal *acquis*. 23 skyriuje nustatyti papildomi lygybės įstaigos veikimo vertinimo pagal ES ir tarptautinius standartus lyginamieji standartai. ES primena, kad ne vėliau kaip įstojimo dieną turi būti užtikrinti pakankami finansiniai ištekliai darbuotojų skaičiaus didinimui.

## Moterų ir vyrų lygybė įgyvendinant užimtumo ir socialinę politiką

ES atkreipia dėmesį į tai, kad 2026 m. liepos mėn. buvo priimtas naujas Lyčių lygybės įstatymas. ES pažymi, kad buvo pasiektas tolesnis teisinis suderinimas, suderinant teisės aktus su *acquis*, visų pirma lyčių lygybės užimtumo srityje (Direktyva 2006/54/EB), savarankiško darbo (Direktyva 2010/41/ES) ir įstatymais numatytų socialinės apsaugos sistemų (Tarybos direktyva 79/7/EEB) klausimais. ES ragina Juodkalniją užtikrinti veiksmingą šių nuostatų taikymą, įskaitant vienodą požiūrį galimybės įsidarbinti, socialinės apsaugos ir socialinės apsaugos srityse. Juodkalnija toliau darė pažangą derindama teisės aktus profesinio ir asmeninio gyvenimo pusiausvyros ir vaiko priežiūros atostogų (Europos Parlamento ir Tarybos direktyva (ES) 2019/1158, kuria panaikinama Tarybos direktyva 2010/18/ES), lyčių pusiausvyros bendrovių valdybose (Europos Parlamento ir Tarybos direktyva (ES) 2022/2381) ir motinystės atostogų (Tarybos direktyva 92/85/EEB) srityse. ES pabrėžia, kad svarbu šias priemones įgyvendinti praktiškai, kad būtų skatinamas vienodas priežiūros pareigų pasidalijimas ir moterų dalyvavimas darbo rinkoje. ES primena Juodkalnijai ne vėliau kaip įstojimo dieną suderinti savo teisės aktus su *acquis* darbo užmokesčio skaidrumo srityje (Direktyva (ES) 2023/970).

ES pabrėžia, kad numatytoms priemonėms įgyvendinti ne vėliau kaip įstojimo dieną reikia užtikrinti pakankamus administracinius gebėjimus, žmogiškuosius ir finansinius išteklius.

ES daro išvadą, kad imdamasi veiksmų darbo teisės, darbuotojų sveikatos ir saugos, socialinio dialogo, užimtumo politikos, Europos socialinio fondo tipo priemonių, socialinės įtraukties, socialinės apsaugos, nediskriminavimo užimtumo ir socialinėje politikoje bei moterų ir vyrų lygybės užimtumo ir socialinėje politikoje srityse Juodkalnija atitinka ES bendrojoje pozicijoje (AD 29/16 CONF-ME 14) išdėstytus trijų uždarymo kriterijų reikalavimus.

\* \* \*

Atsižvelgdama į pirmiau pateiktas pastabas, ES pažymi, kad šiame etape tolesnės derybos dėl šio skyriaus nėra būtinos.

Visų derybų metu bus toliau stebima derinimo su ES *acquis* ir jos įgyvendinimo pažanga. ES pabrėžia, kad, siekiant užtikrinti Juodkalnijos administracinius gebėjimus, jos gebėjimą įgyvendinti ir vykdyti šio derybų skyriaus *acquis* ir teisės aktų suderinimo užbaigimą, ji ypač daug dėmesio skirs visų konkrečių pirmiau nurodytų klausimų stebėsenai. Ypač daug dėmesio reikia skirti šio skyriaus ir kitų derybų skyrių sąsajoms. Juodkalnijos teisės aktų atitikties *acquis* ir jos įgyvendinimo gebėjimų galutinį įvertinimą bus galima atlikti tik vėlesniame derybų etape. ES prašo Juodkalnijos ne tik pateikti visą informaciją, kurios ES gali prireikti deryboms ir kuri turi būti pateikta Konferencijai, bet ir Stabilizacijos ir asociacijos tarybai reguliariai raštu teikti išsamią informaciją apie *acquis* įgyvendinimo ir administracinių gebėjimų stiprinimo pažangą.

Atsižvelgdama į visas pirmiau pateiktas pastabas, ES tinkamu metu prireikus vėl svarstys šio skyriaus klausimus.

ES atkreipia dėmesį į tai, kad Juodkalnija savo derybinėje pozicijoje AD 7/16 CONF-ME 4 ir jos papildyme AD 60/26 CONF-ME 24 pripažįsta 2026 m. liepos 29 d. galiojusią 19 skyriaus *acquis*. ES taip pat pažymi, kad Juodkalnija yra pareiškusi, jog tęs teisės aktų derinimo su *acquis* procesą ir ne vėliau kaip savo įstojimo į Europos Sąjungą metu bus pasirengusi ją įgyvendinti.

Be to, ES primena, kad nuo 2026 m. liepos 29 d. iki derybų pabaigos gali būti priimta naujų *acquis* teisės aktų.